

Wurdlist foar it offisjele ferkear I, útjûn troch it Taalburo fan 'e Fryske Akademy. Ljouwert (1986). Priis: f7,50.

Jo en ik sille it net alle dagen fernimme, mar it skynt dat it Frysk yn 'e amtnerij wol mear brûkt wurdt as west hat. Dat moat dan dien wurde troch minsken dêr't men net fan oannimme mei dat se alle dagen mei dat Frysk omplele of dat se allegearre in MO-A-diploma ha. Om sokken in stik ark yn hannen te jaan, is boppeneamde wurdlist útkommen mei faktaal op it mêd fan it offisjele ferkear. It is it doel dat mei help fan it ienfâldich útfierde boekje fan in goed 50 siden in amtner op grûn fan in Hollânsk wurd in gaadlike Fryske wjergader fine kin.

Der soe tsjin sa'n opset ynbrocht wurde kinne dat it tige nuver is om de stipejouwing fia in oare taal te dwaan, omers de brûker kin allinnich tagong ta in goed Frysk wurd krije fia it Hollânske ekwivalint. Op himsels kin ik my sa'n beswier wol yntinke, mar ik leau dat in list mei Nederlânske yngongen al de meast praktyske wei is. De minsken dy't it ark brûke moatte, binne no ienris allegearre twatalich, sterker noch, it wurk dat se der mei dwaan moatte, sille se almeast al earder dien ha yn it Hollânsk, de hiele wurkunjouwing is Hollânsk, en dan sitte de Hollânske frazen jin om sa mar te sizzen al foar yn 'e kop. Hoe faak komt it net foar dat Fryskskriuwers it oersetwurdboek Hollânsk-Frysk ynsjogge om it ris op syn moalfrysk sizze te kinnen? It grutste manko fan 'e lêste ferzje dêrfan (fan 1985) is nei myn betinken dan ek dat der temin ferskaat oan aardich Frysk jûn wurdt.

It foarwurd giet op dy prinsipiële kwestje oars net yn en lit it by: "Dizze "Wurdlist foar it offisjeel ferkear" [it is te hoopjen dat it taalburo mei syn wurden wat minder rûch omspringt as mei syn eigen titels, s.d.] is bedoeld as help foar minsken dy't yn it offisjeel ferkear it Frysk brûke wolle en der mei it wurdboek net rjocht útkomme. Neist wurden dy't net yn it Frysk Wurdboek 1984 [dat sil 1985 wêze moatte, it jier fan útjefte fan it nederlânsk-fryske part, it is te hoopjen dat it taalburo mei syn wurden wat minder rûch omspringt as mei syn jiertallen, s.d.] steane, binne ek faakbrûkte fêste útdrukkings opnommen om't dy by it oersetten faak swierrichheden jouwe". It kin oan myn ynterpretaasjefermogen lizze, mar ik kin hjir net oars út lêze as dat de keaper foar syn trije ryksdaalders wurden en útdrukkings werom krijt dy't er noch net yn syn wurdboek stean hie.

En dat liket dochs wol wat ferneukeratyf. Ik haw in tafallige side

(nr. 26) Dêr op neisjoen, en fan 'e 24 lemma's kinne jo 13 streekrjocht yn it wurdboek weromfine. Dêroerhinne komme noch twa dy't net in eigen yngong yn it wurdboek hawwe, mar dy't dêr wol sûnder problemen út destillearre wurde kinne. Sa jout it wurdboek kortparkeren net, mar kortparkeerder - 'kortparkearder' stiet der wol yn, en út kude - 'keppel' moat dochs ek wol de gearstalling 'keppeldier' te heljen wêze. Fansels, de "Wurdlist" jout wolris wat mear (sa hat it wurdboek by knelpunt gjin útdrukking mei 'oast') en ienkear ris hiel wat oars (foar kunstvezel wol de "Wurdlist" ynstee fan 'keunsttrie(d)' 'keunstrizel' ha), mar fakernôch wurdt itselde jûn as yn it wurdboek, en hie yn 'e oare gefallen de taalbrûker him mei it wurdboek ek noch skoan rêde kind. Mei dizze krityk wol ik oars net sizze dat it net in goed ding wêze soe dat de offisjele ferkearichheden út it wurdboek net in plakje fine mochten yn dizze "Wurdlist", krekt oarsom, alles stiet no moai byelkoar, mar it liket my al sa ta dat it foarwurd in ferkearde foarstelling fan saken jout.

Yn it fierdere fan dit besprek woe ik yngean op 'e kwaliteit fan 'e oersettings en op 'e kwestje hokker wurden oft yn it boekje in plak krige ha. It is sa wol te sjen dat it mêd fan it offisjele ferkear in wide omfieming krige hat. Dat maatregel en malafide dêr yn thús hearre, wol my fuortendaliks wol oan, en lunchpakket falt miskien yn in tiid fan min fergoede tsjinstreizen ek noch wol te ferdigenjen, mar wat hawwe bygelyks in uitgetreden trap, aangeschreven cirkel of sels lexicometrie (!) mei amtnerstaal te krijen?

De logika fan opnimmen is ek wolris net hielendal dûdlik, en dan doel ik foaral op 'e semantysk trochsichtige gearstallings. Mei it doel en it publyk fan it boekje foar eagen hie it neffens my it ferstannichste west en lit dy dingen mar hielendal wei (sjoch ek myn riddenearring hjirboppe by kuddedier), want no steane registratiekosten, registratienummer en registratierecht der wol by en bygelyks registratiebureau, registratieleges, registratiemoelijkheid, registratieprobleem, registratieambtenaar, registratietypmachine en registratieoudehoer net. Trouwens, at we it dochs oer effisjinsje ha, at jo aanhouden oersette mei 'oanhâlde', wêrom nimme jo dan fêste ferbinings dêrmei as een agenda-punt aanhouden, een kavel aanhouden en personeel aanhouden mei hieltyd 'oanhâlde' yn 'e oersetting dêrnjonken yn 'e goedichheid noch op?

Wat ek moai is, is in wurd as rijksaccountantdienst (rioolwaterzuiveringsinstallatie krekt derboppe is inselde noch langer foarbyld). Wêrom wurdt sa'n folslein trochsichtich wurd mei in folslein trochsichtige oersetting as 'ryksakkountanttsjinst' eins opnaam? Ik kin mar ien reden betinke, en dat is om twa yngongen romte út te sparjen, want noch rijk noch accountant noch dienst binne opnaam, en dat binne allegearre

stik foar stik ek noch wol amtlike wurden! At jo dan dochts oan 'e gong binne, meitsje der dan rijksaccountantsdienstrapportevaluatie fan, want rapport en evaluatie hawwe ek gjin yngong krige. "Mar dy wurden steane allegearre kreas yn it Frysk Wurdboek (1985)!", sille de gearstalders fan 'e "Wurdlist" roppe. "Mar dêr steane rijksaccountant, accountantsdienst, dienstrapport en rapportevaluatie ek net yn!", bring ik dêr dan wer tsjin yn.

Dan wat oer de Fryske oersettings fan 'e Hollânske lemma's, oftewol hoe rûch giet it Taalbuero mei syn wurden om? Ik jouw yn 't foar fuortendaliks ta dat ik ek lang net altiten wat betters witte soe, mar dochts mei leau 'k wol sein wurde dat de "Wurdlist" noch net oeral de ideale oersetting fûn hat. Noch it minst slim is dat by dy oersettings dy't semantysk wol korrekt binne, mar dêr't dochts in part fan 'e krûdigens fan 'e Hollânske útdrukking ferlern gong is. At jo dus leeuwe(aan)-deel (dat tusken heakjes ek wer kreas yn it wurdboek stiet) oersette mei 'fierwei it grutste part' dan giet der dochts wat fan 'e rook en 'e smaak ferlern.

Wat slimmer is, en neffens myn yndruk ek faker foarkomt, binne oersettings dy't minder spesifyk binne as it hollânske wurd. Sa hoecht 'offalferwurking' bygelyks net altyd op compostering út te draaien. Of nim ris in typysk offisjeel ferkearswurd as driestuiversroman, dat geeffolksfrysk oerset wurdt mei 'flutroman', mar dat dochts net hielendal itselde is. Fansels, it is te ferdigenjen dat eltse driestuiversroman in flutroman is, mar oarsom? De Fryske literatuer tilt nei myn oardiel op fan 'e flutromans, wylst jo de driestuiversromans der mei in lampke sykje moatte.

Sokke gefallen binne ferfelend, want de brûker dy't de "Wurdlist" net hiel kritysk hantearret, kin mei help derfan dingen opscriuwe dy't er hielendal net bedoeld hat. Dat kin ek by dy oersettings dêr't de "Wurdlist" domwei de planke krekt even misroait. Sa is neffens my de door ons aangehangen gedachte net hielendal itselde as 'it idee dêr't wy fan útgeane', omdat foar myn gefoel by de Hollânske formulearring de uterder it ek wier iens wêze moat mei syn gedachte, wylst dat yn de Fryske formulearring mei it idee net perfoarst hoecht.

Mei de oanhouden noarm, loswei te omskriuwen as goedfrysk mar fleksibel, hie 'k net de aldermeaste muoite, al kaam it inkeldris foar dat der foar itselde jild in justjes gevere, of ek Fryskere foarm jûn wurde kind hie. Wêrom bygelyks ynstee fan reinigingsmiddel - 'reinigingsmiddel' net 'skjinmak(kers)middel', of noch better: 'skjinmakersguod'? Yn it Frysk ha jo omers ek 'ôfwaskersguod', 'wriuwerguod' en 'droechskjirdersguod'.

Nei myn betinken is de "Wurdlist" dus noch net perfekt. No is dy

hege steat minklikerwiis miskien ek nea te berikken. Mar besykjen is it neiste rjocht, en it ferbetterjen fan wurdboeken en wurdlisten soe idealiter in permanint trochgeand proses wêze moatte. By de "Wurdlist" ha se dat sels, ôfgeand op it foarwurd, ek wol sa yn 'e holle, en dêr wurdt oan 'e brûkers sels frege om oantekeninge te meitsjen en de folkwattelle eksimplaren wer by it Taalburo yn te leverjen; dêrnei kin de iverige oantekender wer in skjin boekje meikrije. It is te hoopjen dat it yndied sa wurket, mar it systeem docht wol bot in berop op it gefoel foar langetermynbelangen by de minsken: in list mei oanfollings en ferbetterings yn 'e marzje is no ienris mear wurdich as ien sûnder.

Dat bringt my noch by in steurend fersom fan it boekje: it is folslein ûntútdlik wa't de eventueel teloarstelde brûker him lulke op meitsje kin. De titelside jout dêroer gjin inkelde oarwizing. Der is al in Rienk de Haan dy't it foarwurd ûndertekenet, mar hy docht dat "foar it Taalburo fan de Fryske Akademy", dat der skine mear lju mei anneks te wêzen. Eefkes earder is yndied praat fan in "karkommisje fan it Taalburo", mar wa't dat binne, wurde wy net gewaar. Benaud om op 'e kop te krijen? Of falske beskiedenens?

Wy sille it mar op it lêste hâlde, en wêrom ek net? Want der steane by it seksje goede en aardige fynsten yn it boekje, dêr't by opfalt dat yn dy gefallen dat de "Wurdlist" wat ôf doart te wiken fan 'e Hollânske formulearring it Frysk meastentiids wol sa gewoan bylket as de stêdntsttaal yn it foarbyld. Foarbylden yn it sjenre binne bygelyks 'net botte praatsk' foar onmededeelzaam, 'riemplicht' foar aanlijnged en 'betelle ferlof' foar verlof met behoud van loon. Dat it spitigernôch ek wolris krekt de oare kant útgiet, bewiist bygelyks eerherstel, dêr't it Frysk sa 't liket neat betters hat as 'rehabilitaasje'. Wat fierders oer de hiele liny wurdarre wurde moat, is, dat de gearstallers writen dien ha om mei alternative oersettings foar it ljocht te kommen. Sa is der teminsten nochris wat te kiezen, jo kinne jo wurdke ris fariearje of gaadliker by de omtêkst oanpasse.

In goed en linich brûken fan it Frysk, dêr kin ek in net-amtner dizze "Wurdlist" grif wol om wurdearje. Sterker noch, om my mei er meidraaie yn 'e rees om 'e Obe Postmapriis.

Siebrén Dyk